

تاریخ وادبیات

حامد

ملك وملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات وشئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہی حاوی مجموعہ شہریہ در

جامع فاتحہ بو ایلاک جمعہ موجد ایدم
زیر وبالا ایلوردی حمد رب العالمین
منبرایتدی حمدایله عبدالحمید اسمعین
اولدی محراب کزین الحمدللہ قرین
بونده در شمدی وکیلی حضرت پیغمبرک
بونده در بی شہہ روحانیت روح الامین
شرع ایله اولدی خلیفہ [۱] بیعت وتبریک ایله
واجب اولدی شاعرانہ ضبط تاریخ کزین
مستدام اولسون خلیفہ شادکام اولسون وطن
باقی اولدقہ (امیری) دور افلاک وزمین
چار یارک عشقنہ دوشدی بو تاریخ گھر
حضرت عبدالحمید اولدی امیر المؤمنین

سنه ۱۳۴۱

[۱] « شرع ایله خلیفہ » « مشروع خلیفہ »

سنه ۱۳۴۱

سنه ۱۳۴۱

فضائل عالیہ مزین وکالات جلیہ ایله معنون اولان
خلیفہ اصاح وارشد ذی شان سوکیلی عبدالحمید بن
عبدالعزیز خان اقدمز حضرتلرینک سایہ بخشای مسند
جلیل خلافت اوله رق آلا و مراسم عظما ایله
فاتح جامع شریفنہ عزیمت هایون بیوروب ایلاک جمعہ
خطبہ سنک نام جلیل خلافتناہیلرینہ قرائتی متضمن من
غیرحد انشاد اولان تاریخ عبودیت قرین « تاریخ وادبیات »
مجموعہ سنہ درج ایله ترین ستون مفخرت اولندی .

مجد عال العال ایله تعظیم بی امثال ایله
بر عمر خصلت بو کون اولدی امام المسلمین
شاد اولای اقبال آتی فخرایت ای دور جدید
اولدیکز ابن العزیزک مقدمیلہ کا مبین
مفخر نور خلافت افتخار کائنات
آفتاب معدلت آرایش محراب دین
عون وامداد جناب خالق ذوالعرش ایله
عودت ایله بعدزین آشایش روی زمین

ادرئندہ سلیمیه جامع شریفی [۱]

ما بعد

ادرئندہ متکای غزواجلال اولدیفی انشاده اشاق برگون
راعی پاشا حین ریاستندہ صدر اعظم مجموعہ زاده حسین
پاشا حضرتلرینک مجلس سعادت اتمالریله مستعد اولوب
رجال دولدن دخی بر قاج ذات ستوده خصم الار اول

الحق استانبول طرفاسندن بری بن بو جامعده
برقصور بولدم دیو ادعا ایتدکده نه در دیو سوال ایدرلر
جوابنده ایدر بو جامع شریف محرومہ اسلام بولده اولوب
شمیہ ادرئندہ اولدیفیدر دیش. برروایتده سلطان مصطفی

[۱] اوچنچی نسخہ کتایک مقدمہ سندہ ذکر مرور ایلدیکی اوزره جنتمکان سلطان محمود خان اول عصری فضلاسندن
روم ایلی ایالتی دفتر کتخداسی دایه زاده مصطفی افندیکنک تألیف قیمتداریدر .

محرمات و هوسانه رغبت ايتوب چو جوق ياشدن برى
يالکيز نعمت علوم و کالاته حصر نقد حيات ايتکدن
آلشم وله الحمد والمه آلمش سنده در که بومسلاک مخصوصى
ترك ايتامشم . سزک ماهيت مسلاککيز ايسه مختصر بر
مکتب تحصيلى اکمال ايتک و آندن صکره بر قاج عدد
اجنبى کتابى او قویوب اديز ، علامه زدييه خلاف واقع
چالم صاتمقدن عبارتدر ايشته بوعبد فقيرک آلايم اوحقيقى
اختصاصدر که سزى وسزک کي بکا تعرض ايدن سائر
بعض خودين زواليلرى اقيبح انهام ايله منهزم ايلدى .
کلهلم ينه افاداتکيزه :

افاده عيني زاده محمد على بك

« افندى ، لطفاً بنى ديكلسه كز بووسيله ايله سزه »
« بن باشقه بعض توصيه ورجالرده بولنه جفم »
« مادامكه بو ياشكزده همت ايدوب بر مجموعه نشر »
« ايديسورسكز . ايشته بورم كه بو مجموعه همومه نافع برشكلكده »
« انتشار ايتسين . باقكيز بونك ايجون نه ياپماليدر : برنجيدى : »
« مجموعه كزه بالخاصه يكي يازلمش ، غزل ، نظيره خميس كى »
« شيلرى ممكن مراتبه آز قويكيز . يكي نسل بونلردن »
« خوشلامايور . بيلمليسكز كه ادبيات حقنده كى طرز تاتقى »
« شمدى بوسوتون ديكشمشدر . »

جواب

معلوم كزدر كه بنم اولجه چيقارديلم تاريخ وادبيات
مجموعه م اوتوز بر آي دوام ايتدى . قبله لى زاده فؤاد بك
« معلومات ادبيه » سنى تزييف وغلطاتنى تصحيح يوانده
« سليم ثابت » نام مستعاريله يازمش اولديفكز مفصل
مقاله كزى ده درج ايتمشدم . لکن صوك ۳۱ نجى
نسخه ده اولوقت قضا نوغندن شيخ الاسلام اولان مصطفى
صبرى افندى - شيخ الاسلام ايكن - عليهنده على كمال بكه
خطابا يازديفم مفصل بر مقاله يى سانسورك چيزمه سى اوزرينه
صورتك لفيله داخله نظارت جديله سنه با استدعا مراجعت
ايتمش ايسه مده باقاسنه مساعدده اولنماسنه كوجنه رك مجموعه يى

تعطيل ايتمشدم . لکن صوكره على كلاك عليهنده يازديفمى
مقاله لر اوزرينه كچه غزته لر معرفتيله لازم كلالن جوابلرى
ويرمش ايسه مده متعاقباً سانسورجه منع ايدلسى و حالو كه
مصطفى صبرى افندى ايله على كلاك ترتيب و تحريكيله بر
طرفدن بعض غزته لر ايله سين و سماله و حاله موافق
اوليه حق تحقير و تزييفلر اجرا سنده و بر طرفدن « ملت
كتبخانه سى » كى بر مؤسسه دينى و مليه تجاوزده
باشلا قلى كى بو تجاوزك آردنى آرقه سنى كسمديلر .
مجرد بو غرضكار و خان وطن آدملره مقابله ايتك
ايجون ينه « تاريخ وادبيات » مجموعه سنى نشره
مجبور اولدم . مجموعه نك چيقديفمى كورلرده بلكه
اوصلا نيرلر اعتقادينه ذاهب اولديفمندن برنجى نسخه ده
كچمش زمانده حقه مده اجرا ايلدكلى تحقير و تزييفلردن
اصلا بحث ايتدم . مطبوعاته على الاصول بر نسخه كوندرديكم
صره ده بر نسخه ده على كاله و بر نسخه ده مهرا نه كوندردم .
اكثر غزته لر ، مجموعه نك صورت ظهورى لطفاً اعلان
ايلدكلى حالده - پيام صباح - غزته سى هيچ بر شى
يازماقدن باشقه ادبا و فضلاى مملكتى تحقير ايجون آلت
اتخاذ ايتدكلى (آي دده) نام غزته لر نده - نظيره -
سرلوحه سيله شو عبارته يى و آلت طرفنده ده كندى
آساندن كندى حقه مده بك آلاق تعبيرلره يازلمش غزلى حاوى
اولان غزته يى بكا بك حرمت بسله ين صحاف چارشوسندن
كچر كن بعض عاقلر كمال تأسفله كوسترمه سونلرمى !

نظيره

.....
على اميرى افنديك يكرمى بش ياشنده بر نورسته ادب
ايكن نظم ايلدكلى آتئين بر غزللارى بوكره انتشار ايدن
« تاريخ وادبيات » مجموعه سنده منظورم اولمشدى .
دون فاتحه كائى « ملت كتبخانه سى » اوگندن كچر كن
مشارالملك كمال وجد واستغراق ايله بر مسوده يى تبليص
ايتكمده اولدقلى نى كوردم .
ياواشجه باشمى پنجره دن ايجرى اوزاته ورق على العجله

بالاده کی غزلدن باشقه نه غزلنه نظیره نه ده قصیده یازمادم
 شو حالده یازنلامش اولان برشیدن طولانی نصیحتنه قالمش
 بیلیم طوغریمیدر یالکیز برنجی نسخه ده ادبیات قدیمه
 وجدیده به عائد « و نائق آثار » و ارایدی که اوده مجموعه دن
 خارج و آریجه برکتاندر حالبوکه برنجی به علاوه ایتدیکم
 حالده دیگر نسخه لره علاوه ایتدیکم دن دولای یکی نسل
 نورسیدکانندن پک چوق کیمسه بکا مراجعت ایتدیلر
 حق دیگر نسخه لره سورومی ده برنجی نسخه دن بر آرنقصان
 دوشدیکینک « و نائق آثار » ک عدم دوام نشری اولدیغی
 آکلادم شو حالده یکی نسل بونلردن خوشلانموردیمه کزی ده
 طوغری کورمدم . نمونه اوله رق زرده استادانه غزل ایله
 ادبیانه بر تخمیس یازیورم انصاف ایدیکز انصاف ؟ بویه
 عارفانه و حکیمانه شاه اثرلری هانکی ذوق سلیم اربابی سومه ز [۱]

مفخر نسوان اسلام لیلا خانم افندینک غزلی

آتلدی قالدی کوکلم چولده بزدارالامانم یوق

سؤال حاله رغبتله مددرس مهربانم یوق

غریب آدمی یم یوقسه کچر برطورنامی بیلیم

بویرده بر مکانم شاخ کلدله آشیانم یوق

بی تعقیبه اجبار ایلدی عمر کریزانم

جهانده انتظار راحته وقم زمانم یوق

بهار ذوق نشووم صولدی بر باد مخالفه

چمنزارم کلم یوق غنایب نغمه خوانم یوق

یازق پک بیکس دمبسته قالدیم کنج فرقتده

بی انطاق ایدر بر ترزیانم نکته دانم یوق

کیم آگاه ایلسون دلدارمی درد درونم دن

لسان حاله واقف راز دانم ترجمانم یوق

حیاتم کهنه قایم پک قیریق عقلم پریشاندر

قدومیه سکا تقدیمه شایان ارمغانم یوق

کورنمز اولدی امید تسلی بولغه امکان

بو ظلمتسکهنده « لیلا » اختر بر توفشانم یوق

* *

[۱] آنکس که ز شهر آشنایست

دانده که متاع ما کجایست

استساخنه موفق اولدیغیم بویکی شاه اثرک یکریمی بش یاشنده
 یازلمش اولان مذکور غزله یتیم یاشنده یازلمش رنگین
 بر نظیره اولدیغی بعدالمطالعه اکلادم :

اخلاقه دور ایله به جک بر هنرم یوق

عالمده یم بول قدر اولسون دکریم یوق

صانعده ایدم کندیمی بر نسخه کبری

اشکسته کبرا ایمم هیچ خبرم یوق

دیدم مکر آلوده ایمش حرص و طمعله

اقبال وسعادتده صابردم نظرم یوق

کورمزسه کوزم باشقا هنراهای چوقی

انفمده یم چونکه مغلق فخرم یوق

اوقافه یاناشدم شوکتبخانه یوزندن

طن ایتیه کیز شمدی یم سیم وزرم یوق

القصه یم شمدی مجانینک امیری

دیرسم زری وار وادی اذعانده یم یوق

مستسخی : عبدالباقی فوزی

علی امیری

ساده بومی یا . چقان نسخه لره هپسندله بومبصر افندی

بی تحقیرده دوام ایلدی بر شنه دنبریدر علیهمده یورودی لان بو

آدمی بن نه بیلیرنه طانیرم . مبصر اولدیغی بیه یاقینده

او کرندم بن بو حالله حیرتده ایکن برده معلوم کائنات

بر راشد پک افندی اورته به چیقدی آکلادمکه بو کبی

آدملر نه بکا وطن مقدس خدمتی فعلاً اجرابه مساءه

ایده جکله ونده معالی توارخ وطن خصوصنه الدن کله جک

مرتبه خادم بر صورتده دوام ایتکه میدان براقه جقلردر

چونکه بر آدمک هر خدمتی انظار عامه به معکوس کوسترلیه

چالیشیلیرسه ارتق او آدم مدافعه نفس و ناموسه چالشمغه

مجبور اولمقدن باشقه نه ایش کوره بیلیر ؟ بونک ایچوندرکه

بالضروره مجموعه هم محوز اصلینسی دیکشدرمش اولدی

بیلیرسکیزکه بو مجموعه هر کیفی سبیلر تحتنده ایدی . حمد

اولسون او کیفی سبیلرک شمدی جمله سی زائل اولدی .

کله لم غزل ، نظیره ، تخمیس کبی شیلرک یکی نسل

طرفدن خوشلانمامسی بحثه ، بن مجموعه نک بونسخه سنه قدر

هیچ بریسندله برنجی مجموعه مقدمه سنده بالمناسبه یازدیغیم